

Oslo, 4. mars 2021

Høring – Forslag om å øke den øvre aldersgrensen i staten fra 70 år til 72 år, Deres referanse 20/4530

Den norske Dommerforeningen viser til at Arbeids- og sosialdepartementet 3. desember 2020 sendte ut et høringsbrev med forslag til endringer i lov om aldersgrenser for offentlige tjenestemenn m.fl. Det sentrale forslaget går ut på å øke den generelle aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år.

Dommerforeningen er ikke oppført på listen over høringsinstanser og er først i de siste dagene blitt klar over forslaget. Det har derfor ikke vært mulig å overholde høringsfristen som var 28. februar 2021.

Høringssaken har vært behandlet i Dommerforeningens fagutvalg for offentlig rett og i styret. Vi har følgende bemerkninger til forslaget:

I høringsbrevet er aldersgrensen for dommere ikke berørt på annen måte enn at det kort er nevnt at Danmark valgte å beholde en aldersgrense på 70 år for blant annet dommere da Danmark opphevet den generelle aldersgrensen på 70 år.

Dommerforeningen er kjent med Domstoladministrasjonens høringssvar og er enig med Domstoladministrasjonen i at gode grunner taler for at obligatorisk aldersgrense for dommere fortsatt bør være 70 år – slik som i Danmark. Det er imidlertid nødvendig å utrede og regulere dommernes rett til opptjening av full alderspensjon ved en slik ordning.

Dommerforeningen vil særlig fremheve følgende:

Dommere utøver stor makt i stillinger der de av tvingende konstitusjonelle grunner skal være helt uavhengige. Overprøving både av saksbehandling og avgjørelsen i saken må skje ved anke. Det er derfor særlig viktig for det rettssøkende publikum at dommerne har sin fulle kognitive kapasitet og arbeidskraft for øvrig i behold. Dette kan selvsagt svikte også hos den som yngre enn 70 år, men jo eldre man blir, desto større er sjansen for svekkelse. En økt aldersgrense innebærer at man oftere vil stå overfor denne problemstillingen. En dommer kan bare avsettes ved dom. Det skal svært mye til før en dommer som ikke selv vil gi seg, kan avsettes på grunn av alderssvekkelse. I tvilstilfeller vil sak neppe bli reist.

Dommernes uavhengighet, ikke bare av de øvrig statsmakter, men også av egen domstolleder når det gjelder behandlingen av den enkelte sak, innebærer at man heller ikke kan tenke seg et system der domstolleder styrer visse særlig krevende saker unna enkelte eldre dommere, eller gir dem bedre tid på sakene, etter en individuell vurdering. Det vil uvegerlig måtte innebære en vurdering av innholdet i de avgjørelser den enkelte dommer har truffet. Et slikt system ville også medføre andre problemer, både overfor kolleger og partene i de berørte sakene.

Dommere kan dermed ikke sammenlignes med statsansatte i stillinger innenfor hierarkiske systemer der overordnede kan føre løpende tilsyn og gripe inn i den enkelte sak. Det finnes ingen «retrettstillinger» i domstolene for dommere som måtte ønske å trappe ned de siste årene før en pensjonsalder på 72 år.

Dommerforeningen vil også fremheve at Domstolkommisjonen i NOU 2020: 11 «Den tredje statsmakt – Domstolene i endring» har foreslått en grunnlovsbestemmelse om at dommere før fylte 70 år ikke skal kunne avsettes uten etter dom eller forflyttes mot sin vilje. Bestemmelsen om uavsettelse er et sentralt element i det konstitusjonelle vernet om domstolenes uavhengighet. Domstolkommisjonen diskuterer i denne sammenheng om aldersgrensen bør være høyere enn 70 år, men har foreslått 70 år ut fra de samme grunner som nevnt ovenfor.

En særaldersgrense for dommere er altså ikke begrunnet i hensynet til dommerne selv, men i hensynet til det rettssøkende publikum og domstolenes konstitusjonelle rolle. Det ville være urimelig om dommerne da skulle komme dårligere ut med hensyn til muligheten til å opptjene alderspensjon enn statsansatte med mulighet til å stå i stillingen til fylte 72 år. Dette må utredes og reguleres nærmere.

Høringsbrevet diskuterer videre ordningen med at statsansatte etter en individuell vurdering skal kunne fortsette inntil fylte 75 år, i første omgang for to år med mulighet til ytterligere forlengelse i inntil ett år. Det reises spørsmål om det grunn til å videreføre ordningen. Dagens ordning gjelder uttrykkelig ikke for høyesterettsdommere og har i praksis knapt vært brukt i domstolenes for øvrig.

I likhet med Domstoladministrasjonen mener Dommerforeningen at unntaket for høyesterettsdommere bør utvides til dommere generelt. Det gjelder også med en alminnelig aldersgrense på 70 år for dommere. Uavhengig av hvem som formelt skulle beslutte slike forlengelser, et spørsmål som i seg selv reiser problemstillinger om forholdet mellom statsmaktene og om domstolenes uavhengighet, ville den aktuelle domstolleders mening om egnethet måtte tillegges adskillig vekt i slike saker. Dermed oppstår det også her spørsmålet om uavhengighet av domstolleder i behandlingen av den enkelte sak ettersom domstolleder da – naturlig nok – vil måtte legge stor vekt på hvordan dommeren etter domstolleders mening har utført de sakene vedkommende har hatt til behandling.

På vegne av Den norske Dommerforening

Med vennlig hilsen

Kirsten Bleskestad
Tingrettsdommer/leder